

Προσωπικότητες

Λεωνίδας

Της Δέσποινας Ταβουλάρη - Συζύγου Αντιπλοιάρχου ΠΝ ε.α.

Ήταν έξη χρόνια πριν την μάχη των Θερμοπυλών, και οι Σπαρτιάτες ξεκινούσαν για πόλεμο. Ο ίδιος ο Λεωνίδας αν δεν του πρόδιδαν τα χρόνια και η τιμητική του θέση, δεν θα ξεχώριζε από τους άλλους οπλίτες. Τόσο κοινός ο οπλισμός του, τόσο αμελητέα η παρουσία του. Όλη η πόλη γνώριζε ωστόσο ότι αυτή η εκστρατεία, όπως και οι δύο προηγούμενες υπό την αρχηγία του, γινόταν επειδή το ήθελε εκείνος και μόνο εκείνος. Στόχευε την Περσική εισβολή που ο βασιλιάς ήξερε ότι πλησίαζε, όχι φέτος ούτε μετά από πέντε χρόνια ίσως, αλλά σίγουρα και αναπόφευκτα. Τα δύο λιμάνια του Ρίου και Αντιρρίου έλεγχαν την δυτική είσοδο του Κορινθιακού κόλπου. Αυτός ο δρόμος τρόμαζε την Πελοπόννησο και όλη την κεντρική Ελλάδα. Το Ρίο, τα κοντινότερα λιμάνια, βρισκόταν ήδη στο πλευρό της ηγεμονίας της Σπάρτης. Ήταν σύμμαχος. Αλλά το Αντίρριο απέναντι παρέμενε υπεροπτικά ουδέτερο, πιστεύοντας ότι δεν θα το άγγιζε η δύναμη των Λακεδαιμονίων. Ο Λεωνίδας ήθελε να του δείξει ότι έκανε λάθος. Θα τον έκανε να γονατίσει και θα έκλεινε τον κόλπο, προστατεύοντας έτσι την κεντρική Ελλάδα από μια Περσική εισβολή μέσω θαλάσσης, από τα βορειοδυτικά τουλάχιστον.

Κανένας αντίπαλος δεν ήταν ισάξιος των Λακεδαιμονίων πολεμιστών, και αυτό το ήξεραν οι πάντες, **έτσι** και αυτή τη φορά η νίκη ήταν δική τους. Το τελευταίο πράγμα που έκαναν πριν την μάχη οι Σπαρτιάτες ήταν να γράφουν τα ονόματά τους ή κάποια διακριτικά τους πάνω σε ξυλαράκια, τα πρόχειρα βραχιόλια από κλαδιά, που τα αποκαλούσαν «εισιτήρια» και τα έδεναν με σπάγκο στο χέρι. Μ' αυτόν τον τρόπο θα ξεχώριζαν τα σώματά τους αν έπεφταν και ήταν φριχτά παραμορφωμένα για να αναγνωριστούν. Χρησιμοποιούσαν ξύλο επειδή δεν είχε αξία για να το πάρει ως λάφυρο ο εχθρός. Ο άντρας γράφει ή χαράζει το όνομα δυο φορές, μια σε κάθε άκρη του κλαδιού και μετά το σπάζει στη μέση. Το «μισό του αίματος» το δένει στον αριστερό του καρπό και το φορά κατά τη διάρκεια της μάχης. Τα «μισό του κρασιού» μένει πίσω **στα** καλάθια μαζί με τα εφόδια, στα μετόπισθεν. Τα μισά κόβονται επίτηδες δαντελωτά, ώστε, ακόμα κι αν το όνομα της γενιάς σβηστεί ή λερωθεί με κάποια τρόπο, το δίδυμό του να μπορεί να ταιριάζει με αδιαμφισβήτητα αναγνωρίσιμο τρόπο.

Όταν μετά τη μάχη κρατούσαν **στο** χέρι το εισιτήριό τους, ο φόβος που είχαν καταφέρει να συγκρατήσουν κατά τη μάχη, τώρα έλυσε τα δεσμά του και ορμούσε κατ' επάνω τους, κυριεύοντας τις καρδιές τους. Γονάτιζαν όχι μόνο από ευσέβεια, που δεν τους έλειπε, αλλά και επειδή η δύναμη είχε πετάξει ξαφνικά από τα γόνατά τους που δεν τους κρατούσαν πια. Πολλοί έκλαιγαν, άλλοι έτρεμαν σύγκορμοι. Αυτό δεν το θεωρούσαν μαλθακότητα, αλλά όπως το έλεγαν στη δωρική διάλεκτο «χάσμα φόβου», κάθαρση, ή «αποβολή του φόβου».

Μετά τη μάχη ο Λεωνίδας περιφερόταν ανάμεσα στους άνδρες του για να δουν όλοι ότι ο βασιλιάς τους ήταν ζωντανός και αλώβητος. Οι άντρες ρούφηξαν λαίμαργα την μερίδα του δυνατού βαριού κρασιού και δεν ντρέπονταν καθόλου που τα χέρια τους έτρεμαν.

« Έχουν όλοι οι άνδρες τα μισά των εισιτηρίων τους; Τα χέρια σας σταμάτησαν το τρέμουλο ώστε να μπορέσετε να τα ταιριάζετε;» Γέλασε ο Λεωνίδας και οι άνδρες γέλασαν μαζί του. Τον αγαπούσαν.

Οι νικητές δεν παρατάχτηκαν με ιδιαίτερη τάξη, τραυματίες και μη, βοηθητικοί και ειλωτες, ήταν όλοι μαζί. Καθάρισαν ένα μέρος για τον βασιλιά, ενώ οι μπροστινοί γονάτισαν ώστε οι σύντροφοί τους από πίσω να μπορούν να βλέπουν και να ακούνε. Ο Λεωνίδας πάλι πηγαινοερχόταν μπροστά στη γραμμή, για να ακούγεται η φωνή του και να τον βλέπουν όλοι. Ο Λεωνίδας πήρε το καλάθι, έβγαλε κάθε αζητήτο εισιτήριο και διάβασε το όνομα. Δεν πρόφερε κανένα εγκώμιο. Καμιά λέξη εκτός από το όνομα. Οι Σπαρτιάτες την θεωρούν ως την πιο αγνή μορφή ιεροτελεστίας.

Αλκαμένης

Δάμων

Ανταλκίδας

Λύσανδρος

Και ο κατάλογος συνεχίστηκε.

Οι σωροί, που οι βοηθητικοί είχαν πάρει ήδη από το πεδίο της μάχης, θα καθαρίζονταν και θα αλείφονταν με λάδι. Θα λέγονταν προσευχές και θα γίνονταν θυσίες.

Καθένας από τους πεσόντες θα σαβανωνόταν με του κόκκινο μανδύα του ή ενός φίλου του και θα ενταφιάζονταν εδώ, σ' αυτό το μέρος, δίπλα στους συντρόφους του, κάτω από έναν τύμβο.

Οι σύντροφοί του θα κουβαλούσαν στην πατρίδα, μόνο την ασπίδα, το σπαθί, το ακόντιο και την πανοπλία του.

Ο Λεωνίδας έβγαλε τώρα το βραχιόλι του και συταίριαζε τα δύο μισά.

« Αδέλφια και σύμμαχοι, σας χαιρετώ. Συγκεντρωθείτε φίλοι και ακούστε τα λόγια της καρδιάς μου ».

Σταμάτησε μια στιγμή. Το ύφος του ήταν σοβαρό και επίσημο.

Έπειτα όταν επικράτησε σιωπή, μίλησε.

« Όταν ένας άντρας κατεβάζει μπροστά στα μάτια του την ορειχάλκινη προσωπίδα της περικεφαλαίας του και αρχίζει να προχωρεί στην γραμμή εκκίνησής του, χωρίζει τον εαυτό του, όπως χωρίζει το εισιτήριό του, σε δύο μέρη. Το ένα μέρος το αφήνει πίσω του. Είναι το μέρος που παίρνει χαρά από τα παιδιά του, που υψώνει την φωνή του στο χορό, που αγκαλιάζει την γυναίκα του στη γλυκιά σκοτεινιά τον λίκνου του. Αυτό το μισό, το καλύτερο μέρος του, ο άντρας το βάζει κατά μέρος και το αφήνει πίσω του. Αποδιώχνει από την καρδιά κάθε συναίσθημα τρυφερότητας και οίκτου, κάθε συμπόνια και καλοσύνη, κάθε σκέψη και έννοια που θα τον έκανε να θεωρεί τον εχθρό άντρα, ανθρώπινη ύπαρξη σαν κι' αυτόν. Βαδίζει στη μάχη κουβαλώντας μόνο το δεύτερο κομμάτι του εαυτού του, το κατώτερο,

αυτό το μισό που ξέρει να σφάζει, να πετσοκόβει και να μη σπλαχνίζεται κανέναν. Διαφορετικά δεν θα μπορούσε να πολεμήσει».

Οι άντρες άκουγαν σιωπηλοί, με επισημότητα. Ο Λεωνίδας εκείνη την εποχή ήταν πενήντα πέντε χρόνων. Είχε λάβει μέρος σε περισσότερες από σαράντα μάχες από τα είκοσι του χρόνια. Σημάδια από τραύματα παλιά τριάντα χρόνων διακρίνονταν πάνω στο λαιμό, στους ώμους, στις κνήμες του και κάτω από την ασημεία γενειάδα του.

«Μετά ο άντρας αυτός επιστρέφει ζωντανός. Έχει γλυτώσει από τη σφαγή. Ακούει το όνομά του και πλησιάζει να πάρει το εισιτήριό του. Διεκδικεί εκείνο το κομμάτι του εαυτού του που είχε αφήσει κατά μέρος πρωύτερα. Αυτή είναι μια ιερή στιγμή. Μια μυσταγωγία. Μια στιγμή κατά την οποία ο άντρας νοιώθει τους θεούς τόσο κοντά του, όσο την ανάσα του. Όταν ένας άντρας ενώνει τα δύο μέρη του εισιτηρίου του και τα βλέπει να εφαρμόζουν, αισθάνεται εκείνο το κομμάτι του, το κομμάτι που νοιώθει οίκτο και συμπόνια, να πλημμυρίζει το είναι του. Αυτό είναι που λυγίζει τα γόνατά του.

Τι άλλο μπορεί να νοιώσει ένας άντρας εκείνη την στιγμή εκτός από αληθινή και βαιθιά ευγνωμοσύνη για τους θεούς οι οποίοι για άγνωστους λόγους γλίτωσαν σήμερα την ζωή του; Ο ήλιος λάμπει από πάνω του, νοιώθει τη ζεστασιά του στους ώμους του, βλέπει ολόγυρά του τα πρόσωπα των συντρόφων του, τους οποίους αγαπά και χαίρεται για τον γλιτωμό τους όσο και για τον δικό του».

Ο Λεωνίδας σταμάτησε στο κέντρο του χώρου που είχαν αφήσει ελεύθερο για εκείνον οι άντρες του.

«Διέταξα να σταματήσει η καταδίωξη του αντιπάλου. Πρόσταξα να μπει τέλος στη σφαγή εκείνων που σήμερα αποκαλούμε εχιθρούς. Ας τους αφήσουμε να γυρίσουν στα σπίτια τους. Ας τους αφήσουμε να αγκαλιάσουν τις γυναίκες και τα παιδιά τους. Ας τους αφήσουμε όπως και εμείς να χύσουν δάκρυα για τη σωτηρία τους και να κάνουν ευχαριστήριες θυσίες στους θεούς. Ας μην ξεχάσει κανείς από εμάς ή παρεξηγήσει το λόγο για τον οποίο πολεμήσαμε άλλους Έλληνες σήμερα. Δεν το κάναμε για να υποδουλώσουμε τους αδελφούς μας, αλλά να τους κάνουμε συμμάχους ενάντια σε ένα μεγαλύτερο εχθρό.

Με την πειθώ ελπίζαμε. Με τον εξαναγκασμό, όπως έδειξαν τα γεγονότα. Πάντως όπως και να έχει το πράγμα, τώρα είναι σύμμαχοί μας και ίσα τους φεριθούμε σαν τέτοιους προς το παρόν».

«Τον Πέρση»

Ξαφνικά η φωνή του Λεωνίδα υψώθηκε. Ήταν τόσο έντονη η συναισθηματική του έκρηξη, που όσοι ήταν κοντά ξαφνιάστηκαν «Τον Πέρση πολεμήσαμε σήμερα εδώ. Η παρουσία του αγνοφαινόταν αόρατη, πάνω από το πεδίο της μάχης. Αυτός ευθύνεται που αυτά τα εισιτήρια βρίσκονται ακόμα στο καλάθι. Γι' αυτό είκοσι οχτώ από τους ευγενέστερους άντρες της πόλης μας δεν θα αντικρίσουν ποτέ ξανά την ομορφιά των βουνών της, ούτε θα ξαναχορέψουν την γλυκιά μουσική της. Ακούω τους ψιθύρους και καμιά φορά δεν είναι απλοί ψίθυροι: Ο Λεωνίδας ακούει φωνές που οι υπόλοιποι δεν ακούνε. Ριψοκινδυνεύει τη ζωή του με τρόπο που δεν αρμόζει σε βασιλιά και προετοιμάζεται για πόλεμο εναντίον ενός εχθρού που δεν έχει δει ποτέ του και που πολλοί λένε ότι δεν θα έρθει. Όλα αυτά είναι αλήθεια. ».

Οι άντρες γέλασαν. «Όμως ακούστε αυτό που θα σας πω και μην το ξεχάσετε ποτέ. Ο Πέρσης θα έρθει. Θα έρθει σε αριθμούς που θα κάνουν να μοιάζουν ασήμαντοι εκείνοι που έστειλε πριν τέσσερα χρόνια, όταν οι Αθηναίοι και οι Πλαταιείς τον νίκησαν τόσο ένδοξα στην πεδιάδα του Μαραθώνα. Θα έρθει δέκα φορές, εκατό φορές πιο ισχυρός. Θα έρθει, και σύντομα μάλιστα.».

Ο Λεωνίδας σταμάτησε πάλι. Η φωτιά που έκαιγε στο στήθος του έκανε το πρόσωπό του να κοκκινίζει και τα μάτια του να λάμπουν σαν αναμμένα κάρβουνα. Ήταν πολύ σίγουρος για αυτά που έλεγε.

«Ακούστε με αδέλφια. Ο Πέρσης δεν είναι ένας βασιλιάς όπως ήταν ο Κλεομένης ή όπως είμαι εγώ τώρα. Δεν παίρνει την θέση του με ασπίδα και ακόντιο μέσα στην ανθρωποσφαγή, αλλά την παρακολουθεί ασφαλής, από απόσταση, από την κορυφή ενός βουνού, πάνω σε θρόνο χρυσό».

Ειρωνικοί ψίθυροι βγήκαν από τα λαρύγγια των ανδρών σε τούτα τα λόγια του Λεωνίδα. «Οι σύντροφοί του δεν είναι όμοιοι και ισότιμοι, ελεύθεροι να πουν αυτά που έχουν κατά νου ενώπιόν του δίχως φόβο, αλλά δούλοι και κτήματά του. Κάθε άντρας, και ο ευγενέστερος ακόμα, όχι μόνο δεν θεωρείται ίσος ενώπιον των θεών, αλλά είναι ιδιοκτησία του βασιλιά και δεν αξίζει περισσότερο από ένα γίδι ή ένα χοίρο. Κι όταν οδηγείται στην μάχη δεν το κάνει από αγάπη για το έθνος του ή για την λευτεριά του, αλλά από τον βούρδουλα ενός άλλου δούλου. Αυτός ο βασιλιάς δοκίμασε την ήττα από τα χέρια των Ελλήνων και είναι πολύ πικρό για την υπεροψία του.

Έρχεται τώρα να πάρει εκδίκηση, όχι σαν άνθρωπος άξιος σεβασμού αλλά ως κακομαθημένο και νευρικό παιδί πάνω σε μια έκρηξη οργής όταν ένας συμπαίκτης του αρπάζει ένα παιχνίδι του. Το φτύνω εγώ το στέμμα ενός τέτοιου βασιλιά, και δεν καταδέχομαι να βάλω του κώλο μου στο θρόνο του, γιατί είναι το κάθισμα ενός δούλου που δεν πασχίζει για κάτι ευγενές, αλλά για να κάνει δούλους τους άλλους ανθρώπους.

Ό,τι έχω κάνει μέχρι σήμερα ως βασιλιάς και ό,τι έχει πράξει ο Κλεομένης πριν από εμένα, κάθε εχθρός που έτυχε καλής μεταχείρισης, κάθε ομοσπονδία που δημιουργήθηκε, κάθε απρόθυμος σύμμαχος που γονάτισε, έγινε για ένα μόνο λόγο: για την μέρα που ο Δαρείος ή κάποιος από τους γιούς του ξανάρθει στην Ελλάδα για να μας το ξεπληρώσει».

Ο Λεωνίδας σήκωσε τώρα το καλάθι που περιείχε τα εισιτήρια των πεσόντων. «Γι' αυτόν το λόγο τούτοι, καλύτεροι άντρες από εμάς, έδωσαν την ζωή τους εδώ σήμερα, μι' αυτό καθαγίασαν με το ηρωικό τους αίμα αυτή τη γη. Γι' αυτό θυσιάστηκαν.

Εκείνη την ημέρα» -και ο Λεωνίδας έδειξε με το χέρι του τον κόλπο, το Αντίρριο και το Ρίο απέναντι από το στενό- «εκείνη τη μέρα όταν ο Πέρσης φέρει το πλήθος των στρατιωτών του εναντίον μας μέσω αυτής της οδού, δεν θα βρει ελεύθερο πέρασμα, ή πληρωμένους φίλους, αλλά εχθρούς ενωμένους και αμείλικτους. Και αυτοί που χάσαμε σήμερα ας στέκονται δίπλα μας στη γραμμή της μάχης τη μέρα που θα μάθουμε στον Πέρση μια για πάντα, πόση ανδρεία μπορούν να δείξουν οι ελεύθεροι άνθρωποι ενάντια στους δούλους, ανεξάρτητα από το πόσοι είναι ή πόσο βίαια οδηγούνται από το μαστίγιο του παιδιού - βασιλιά τους».

Από το βιβλίο του Στίβεν Πρέσφιλντ «Οι πύλες της φωτιάς»